

פרשת הקישון צלול ועכור / סמדר בן אשר

275 עמודים

הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון מופת, סדרת קו אדום

פרשת הקישון וועדת שמגר היתה אחת הפרשות העגומות ומעוררות המחלוקת בקרב החברה הישראלית.

שנים על גבי שנים צללו בקישון המזוהם לוחמי השייטת, הרבה מהם חלו שנים לאחר מכן בסרטן וחלקם נפטרו מהמחלה הקשה.

לאחר שנחשפה הפרשה הוקמה ועדת שמגר בראשותו של השופט מאיר שמגר לבדוק האם יש קשר סיבתי בין הזיהום בנחל הקישון לבין ריבוי החולים בסרטן בקרב לוחמי השייטת.

הספר הזה של המחברת מדבר על הפרשה הזו ומביא כמה נקודות מבט חשובות.

למעשה הספר הזה הוא מסע שעברה כותבת הספר.

מסע שמביא את נקודת המבט האישי שלה כבת זוג ללוחם שייטת שחלה במחלה הקשה וההתמודדות על ההשלכות של המחלה הארוכה ועבור משפחתה, ומצד שני זהו סיפורה של החברה הישראלית, סיפור של ערכים, של לקיחת אחריות.

כל אחד מאיתנו כהורה מרגיש ששליחת הילד או הבעל או ההורה לצבא מגובה בתחושה שיש לנו על מי לסמוך לא רק במוכן של מי יגן עלינו אלא גם במוכן שאנחנו סומכים על המערכת שתדאג לאדם הקרוב לנו, שלא תסכן את חייו ביודעין.

מה שהופך את הספר הזה לספר חשוב ומעניין זה נקודות המבט הרבות והחשובות שסמדר מביאה, המעקב אחר התפתחות הדיונים בוועדת שמגר והכתיבה הכנה של הסופרת שמשלבת בתוכה המון ידע מקצועי והמון רגש כשמדובר בסיפור האישי שלה.

השילוב של המקום האישי והחשיפה הכנה של סמדר בן אשר שנותנת לנו להיכנס לתוך חייה בפרשה נותנת לספר את הנפח שהופך אותו ממעקב אחר פרשה ומספר עיון שמתאר אירוע לספר עמוק ומשמעותי.

הספר מחולק לכמה חלקים חשובים ואגע בכמה מהם בקצרה.

החלק הראשון מתאר את מאבק לוחמי השייטת ומעקב אחר הפרשה, מעקב אחר דמויות מפתח בפרשה, עדויות של לוחמי השייטת ומפקדי חיל הי ותיאור המעקב אחרי המלחמה של לוחמי השייטת להכיר באסונם ולתת להם את המגיע להם, ובעיקר צדק.

"האמון המוחלט מסנוור או מעוור. ברגע שאדם חווה את המצב ככזה שאין בו בחירה, הוא מפסיק לשקול את מעשיו.

הלוחמים מפנימים תרבות קבוצה שבה "אין שום אופציה" פרט לקבלת ההוראות מלמעלה.

על במת ועדת החקירה הם אינם מצליחים להסביר אפילו לעצמם איך צללו בקישון מלבד
ההכרה העמוקה בעקרון הציות".

עמ' 59

חלק חשוב מאוד בפרק זה מיועד למאיר שמגר

דמותו אישיותו והתנהלותו כיו"ר הועדה.

אין ספק שאישיותו והתנהלותו של שמגר בוועדה זוכה כאן לפרגון רב.

החלק השני בספר מדבר על ההורים, התמודדות המשפחות, ההשפעות שלהם על הועדה וגם
כאן הסיפור האישי לוקח חלק חשוב ומוסיף לסיפור את הממד החשוב כל כך שהופך אותו
לאישי ומרגש.

אחד הדברים שמאפיינים את לוחמי השיטת זה הסודיות ביחידה כזו והידיעה של הורים

שכשהבן חוזר הביתה הם לא יודעים כמעט כלום על הפעילויות של הבן הלוחם.

מבחינתי חלק זה חשוב מאוד כי הוא נוגע במקום שקשור לכולנו כמשפחות לחיילים והיכולת
שלנו להתמודד עם טרגדיות, ועם ההשלכות של שליחת קרוב משפחה לצבא על אחת כמה
וכמה ביחידות סודיות.

החלק השלישי והחשוב בעיני מדבר על הדייגים

לצערנו גם דייגים חלו בסרטן כתוצאה מזיהום הקישון רק שאצלם הסיפור הוא שונה גם מתוקף
מעמדם החברתי בשונה ממעמד לוחמי השיטת.

חוסר היכולת שלם ליצור לובי תקשורת עבור מאבקם חוסר ההתעניינות של החברה במאבקם
ועוד.

"איש איש וסיפור חייו, תקוותיו, הצלחותיו, עבודתו הקשה ומחלתו.

נכון הם עשו זאת לפרנסתם. לא מדינת ישראל שלחה אותם לשם, אלא מצוקת הפרנסה והצורך
להתמודד עימה ואולי גם אהבת המקצוע. כדייגים שיוצאים אל הים הם הכירו את סכנות הטבע,
את הסערות, את המערבולות ואת הזרמים המסוכנים. על הקשר בין מי הקישון למחלת הסרטן
הם לא ידעו".

עמ' 189

אפשר לכתוב על הספר הזה עוד הרבה אך זה ידרוש מאמר נוסף בפני עצמו.

אני חושב שזהו ספר חשוב מאוד ולא קל לקריאה.

הוא דורש התמסרות ורצון להיכנס לפרטים ולהבין לעומק.

הסיפור האישי והקולקטיבי שזורים ביחד כאן ונוגעים בכל אחד מאיתנו ובכל מי שחשוב לו
להבין קצת יותר את החברה הישראלית, את המעמדות שבה ואת החיבור שלנו למקום של
לקיחת אחריות כלפי מי שאנחנו נותנים בידיים בוטחות ובאמונה שלמה את הילדים/הורים/ בני
זוג.

אני אסיים בציטוט שהיה נראה לי רלוונטי מאוד

לכו לקרוא את הספר.

"המקום שרגלינו דורכות עליו בנוי כלוחות טקטוניים המחברים ביניהם. תזווה של אחד מהם יוצרת חיכוך וחליץ חזק של אנרגיה השואפת להשתחרר, ומבעד לסדקים נחשפים תהומות ומעמקים.

זעזועים אלה בשכבות הפנימיות של הקרקע יוצרים גלים ססמיים המרעידים את האדמה בעודם מתפשטים מן המוקד ומתרחבים למעגלים ההולכים ומתרחקים ממנה.

לא תמיד הלבה פורצת ממעמקים: לעתים הגלים נעים על פני האדמה ונחלשים, אולם לעיתים מהירותם הולכת וגדלה, ובדרכם הם מנערים בכוח ובעוצמה את כל מה שעומד בדרכם, נותן אשליה כקבוע במרחב.

גם החברה הישראלית בנויה כלוחות טקטוניים של נרטיבים לאומיים, אמונות משותפות, קבוצות חברתיות, מדיניות ציבורית, יחסי צבא ומדינה, חוק ומשפט, כלכלה ותקשורת.

תזווה של לוח אחד יוצרת חיכוך המרעיד את הקרקע, ואחריו באים גלים-גלים: מהם מנפצים ומזעזעים את מה שהיה, ומהם נחלשים ונשארים כזיכרון הסטורי של התרחשות שהסתיימה".

